

สรุป อภิปรายผล และขอเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสถานภาพส่วนตัว สภาพการใช้ มูลเหตุของการมาใช้ หรือไม่มาใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน และปัญหาที่ประสบในการมาใช้ที่อ่านหนังสือ ประจำหมู่บ้านรวมทั้งเปรียบเทียบการรับทราบข่าวสารและความรู้ระหว่างกลุ่มผู้ใช้ และกลุ่มผู้ใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านถ้าจะมอง ตำบลสากเหล็ก อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Method)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านถ้าจะมอง ตำบลสากเหล็ก อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร และเป็นผู้ที่มีอายุ ๑๕ ปีขึ้นไป จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ และไม่ได้อ่านหนังสือ ไม่เคยย้ายถิ่นฐาน แบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มผู้ใช้ หมายถึง กลุ่มประชากรที่อ่านหนังสือพิมพ์และเอกสารต่างๆ ในที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉลี่ยสัปดาห์ละ ๑ ครั้งหรือมากกว่า จำนวน ๔๕ คน

กลุ่มผู้ใช้ หมายถึง กลุ่มประชากรที่ไม่เคยมาอ่านหนังสือพิมพ์และเอกสารต่างๆ ในที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านเลย จำนวน ๗๑ คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

๑. แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัว สภาพการใช้ มูลเหตุของการมาใช้หรือไม่มาใช้และปัญหาที่ประสบในการมาใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Multiple choice) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) และแบบปลายเปิด (Opened-end) เนื้อหาภายในแบ่ง ออกเป็น ๓ ตอน ได้แก่

- ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัว ลักษณะการรับทราบ
ข่าวสารและความรูต่างๆ
- ตอนที่ ๒ แบบสอบถามสำหรับดูมาไซที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ประกอบ
ควยสภาพการไซ มูลเหตุของการมาไซ และปัญหาที่ประสบใน
การมาไซที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน
- ตอนที่ ๓ แบบสอบถามสำหรับดูไม่มาไซที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน
ประกอบควยมูลเหตุของการไม่มาไซที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

๒. แบบทดสอบการรับทราบข่าวสารและความรู้ของผู้ไซและผู้ไม่ไซที่อ่าน
หนังสือประจำหมู่บ้านเป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ (Multiple choice)
เนื้อหาประกอบควย ความรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์บ้านเมืองในท้องถิ่นและประเทศใน
ปัจจุบัน ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ และความรู้ในการดำรงตนในสังคม

การเก็บรวบรวมข้อมูลไซวิธีสัมภาษณ์จากแบบสอบถามและการอ่านคำถาม
ให้ฟังจากแบบทดสอบแล้วให้ประชากรเลือกตอบ ไซเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล
๔ วัน ระหว่างวันที่ ๑๓ ถึง ๑๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๖ วิเคราะห์ข้อมูลโดยคำนวณ
หาค่าร้อยละ มีดัชนีเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและทดสอบค่าที (t-test)

สรุปผลการวิจัย

๑. สถานภาพส่วนตัวของประชากรที่ศึกษา

ประชากรที่ศึกษาจำนวน ๑๒๒ คน เป็นชายมากกว่าหญิง คือเป็นชาย
คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๕๑ เป็นหญิงร้อยละ ๔๗.๔๙ พิจารณาตามกลุ่มผู้ไซและผู้ไม่ไซพบว่า
กลุ่มผู้ไซเป็นชายมากกว่าหญิง กลุ่มผู้ไม่ไซเป็นหญิงมากกว่าชาย ประชากรที่ศึกษา
จำนวนมากที่สุดคือร้อยละ ๒๕.๕๐ มีอายุ ๔๐-๔๕ ปี รองลงมาคือผู้มีอายุ ๓๐-๓๕ ปี
มีร้อยละ ๒๒.๕๕ และกลุ่มอายุที่น้อยที่สุดคือ ๑๕-๑๙ ปี มีอัตราร้อยละ ๑๕.๐๖
พิจารณาเฉพาะกลุ่มผู้ไซพบว่า กลุ่มผู้มีอายุ ๔๐-๔๕ ปีมีมากที่สุด รองลงมาคือผู้มีอายุ
๒๐-๒๕ ปีและ ๓๐-๓๕ ปีตามลำดับ สำหรับผู้ไม่ไซผู้มีอายุ ๓๐-๓๕ ปีมีมากที่สุด

รองลงมาคือกลุ่มผู้มีอายุ ๕๐ ปีขึ้นไป และ ๔๐-๔๙ ปีตามลำดับ

ในด้านช่วงเวลาที่ยอมรับระดับประถมศึกษาปีที่ ๔ พบว่าประชากรที่ศึกษาส่วนใหญ่
ยอมรับระดับประถมศึกษาปีที่ ๔ มาแล้ว ๑๖ ปีขึ้นไปและในแต่ละช่วงเวลาที่ยอมรับนั้นทั้ง ๒ กลุ่ม
มีจำนวนใกล้เคียงกัน ยกเว้นผู้จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ มาแล้ว ๓-๕ ปีเท่านั้นที่มี
จำนวนต่างกันมากคือ จำนวนผู้ใช้คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๖๗ ส่วนผู้ไม่ใช่มีเพียง
ร้อยละ ๓๓.๓๓

การมีและใช้สื่อต่างๆ ประชากรที่ศึกษากว่าครึ่งคือร้อยละ ๕๑.๒๐ มีวิทยุ
อย่างเดียว รองลงมาคือผู้ที่มีทั้งวิทยุและโทรทัศน์มีร้อยละ ๓๑.๕๓ พิจารณาตามกลุ่ม
ผู้ใช้และผู้ไม่ใช่ก็มีผลสอดคล้องกับผลรวมของประชากรทั้งหมดที่ศึกษา ประชากรที่
ศึกษาทั้งหมดฟังวิทยุและส่วนใหญ่ร้อยละ ๕๓.๕๔ เคยดูรายการโทรทัศน์ รายการ
วิทยุและโทรทัศน์ซึ่งประชากรที่ศึกษาสนใจมากที่สุดคือรายการข่าว ที่สนใจปานกลางคือ
รายการความรู้และรายการบันเทิง พิจารณาเฉพาะกลุ่มผู้ใช้ที่อ่านหนังสือประจำ
หมู่บ้านพบว่าสนใจฟังและดูรายการข่าวในระดับมาก รายการความรู้และรายการ
บันเทิงปานกลาง สำหรับผู้ไม่ใช่สนใจฟังรายการข่าวนานกลางแต่ดูจากโทรทัศน์
มาก ส่วนรายการความรู้และบันเทิงสนใจในระดับน้อยและปานกลางตามลำดับ

ในด้านการใช้ความรู้และข่าวสารจากแหล่งอื่นนอกเหนือจากที่อ่านหนังสือ
ประจำหมู่บ้านพบว่าประชากรที่ศึกษาได้รับความรู้และข่าวสารจากผู้ใหญ่บ้านและ
ครูใหญ่มากกว่าจากแหล่งอื่นๆ แต่คงมีระดับปานกลาง การรับทราบข่าวสารจาก
เกษตรตำบล อนามัยตำบล กำนัน มีในระดับน้อย และจากพัฒนากรตำบลมีในระดับ
น้อยที่สุด

แหล่งที่ประชากรที่ศึกษากว่าครึ่งคือร้อยละ ๕๓.๐๑ สามารถไปหาหนังสือ
พิมพ์อ่านได้นอกจากที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านคือที่บ้านตนเอง รองลงมาคือ
ร้านกาแฟหรือร้านอาหาร สำหรับผู้ใช้ถ้าไม่ไปอ่านหนังสือพิมพ์จากที่อ่านหนังสือ
ประจำหมู่บ้านส่วนใหญ่สามารถหาอ่านได้จากร้านกาแฟหรือร้านอาหาร รองลงมาคือ
ที่บ้านตนเอง ตรงกันข้ามกับผู้ไม่ใช่ซึ่งส่วนใหญ่สามารถหาหนังสือพิมพ์อ่านได้ที่บ้านตนเอง
รองลงมาคือที่ร้านกาแฟหรือร้านอาหาร อย่างไรก็ตามปรากฏว่าในจำนวนผู้ไม่ใช่ที่
อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านมีร้อยละ ๕๓.๖๖ ที่ไม่ไปอ่านจากแหล่งใดเลย

๒. สภาพการใช้ มูลเหตุการมาใช้ และปัญหาที่ประสบในการมาใช้
 อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

ผู้ใช้ทั้งชายและหญิงส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๕๔ เข้าใช้ที่อ่านหนังสือ
 ประจำหมู่บ้านสัปดาห์ละ ๒-๖ ครั้ง ในคาบเวลาที่เข้าใช้ ผู้ใช้จำนวนมากที่สุดคือร้อยละ
 ๔๕.๒๖ เข้าใช้ไม่แน่นอนแล้วแต่เวลาว่าง ซึ่งสอดคล้องกันทั้งสองเพศ ช่วงเวลาที่
 เข้าใช้รองลงมาของทั้ง ๒ เพศมีความแตกต่างกัน คือ เพศชายเข้าใช้ในเวลาที่เข้า
 เพศหญิงเข้าใช้ในเวลากลางวัน ส่วนเวลาเย็นมีผู้ใช้น้อยที่สุด

มูลเหตุสำคัญที่ผู้ใช้ทั้งชายและหญิงส่วนใหญ่มาใช้ที่อ่านหนังสือประจำ
 หมู่บ้านเนื่องจากมีเวลาว่างมาก รองลงมาคือ ชอบอ่านหนังสือและต้องการอ่าน
 หนังสือเก่งขึ้นตามลำดับ ส่วนมูลเหตุที่เข้ามาใช้เนื่องจากมีผู้ชักชวนและแนะนำนั้น
 มีน้อยมาก (รายละเอียดในตารางที่ ๑๔)

ผู้ใช้ทั้งชายและหญิงมีความสะดวกในการ เข้าใช้ที่อ่านหนังสือประจำ
 หมู่บ้านในระดับมากและส่วนใหญ่ร้อยละ ๕๖.๕๔ ไม่มีปัญหาในการ เข้าใช้ ปัญหาที่
 ผู้ใช้จำนวนมากที่สุดคือร้อยละ ๔๑.๐๕ ประสบในการ เข้าใช้ที่อ่านหนังสือประจำ
 หมู่บ้าน คือ หนังสือพิมพ์และเอกสารต่างๆ ในที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านมีไม่เพียงพอ

สิ่งพิมพ์ที่ผู้ใช้สนใจอ่านมากที่สุดคือหนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์อื่นๆ ที่ได้รับความ
 สนใจรองลงมาคือข่าวเกษตรและสารการศึกษานอกโรงเรียน ส่วนสารการศึกษา
 นอกโรงเรียนฉบับประชากรศึกษามีผู้อ่านน้อยที่สุด สำหรับหนังสือพิมพ์ ผู้ใช้สนใจ
 อ่านหนังสือพิมพ์ไทยรัฐมากกว่าเดลินิวส์ อย่างไรก็ตามสิ่งพิมพ์ทั้งหมดนี้ผู้ใช้ทั้งชาย
 และหญิงเลือกอ่านบางหน้าหรืออ่านบางส่วนเป็นส่วนใหญ่

ผู้ใช้ส่วนมากมีความสนใจอ่านระดับปานกลางในการอ่านเรื่องต่างๆ
 ในหนังสือพิมพ์ เรื่องที่ผู้ใช้สนใจอ่านในระดับมากคือ ข่าวในประเทศ ซึ่งมีความ
 สอดคล้องกันทั้งสองเพศ นอกจากนี้ผู้ใช้ทั้งหญิงและชายสนใจอ่านข่าวต่างประเทศ
 ขาวการ เมืองการปกครองและขาวการศึกษาในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน สำหรับ

ชาวมันเทิง ชาวสังคมและตอบปัญหาที่มีความสนใจในระดับน้อยเหมือนกัน เรื่องที่เพศชายและเพศหญิงมีความสนใจต่างกันคือ ความรุ่มร้อนตัว ชาวอาชญากรรม (ปล้น, ทำร้าย, อุบัติเหตุ) ชาวกีฬา ชาวธุรกิจการค้าซึ่งเพศชายสนใจมากกว่าเพศหญิง ส่วนชาวแม่บ้านการเรือนเพศหญิงสนใจมากกว่าเพศชาย (รายละเอียดในตารางที่ ๑๔)

ผู้ใช้สนใจอ่านเรื่องต่างๆ ในสารการศึกษานอกโรงเรียนในระดับปานกลางเป็นส่วนใหญ่ เรื่องที่สนใจในระดับมากคือ เรื่องงานอาชีพและเรื่องชาติศาสนา พระมหากษัตริย์และวัฒนธรรมโดยเฉพาะเพศชายสนใจเรื่องเหล่านี้ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือเรื่องการเมืองการปกครอง ส่วนเพศหญิงสนใจเรื่องต่างๆ ในระดับปานกลางและสนใจเรื่องการเมืองการปกครองในระดับน้อย (รายละเอียดในตารางที่ ๒๑)

การอ่านเรื่องต่างๆ ในสารการศึกษานอกโรงเรียนฉบับประชากรศึกษา ผู้ใช้ทั้งหมดมีความสนใจในระดับปานกลาง เพศชายมีความสนใจอ่านความรู้เพื่อนำไปประกอบอาชีพในระดับมาก เรื่องอื่นๆ สนใจในระดับปานกลาง เพศหญิงมีความสนใจในการอ่านเรื่องราวต่างๆ ในระดับปานกลาง ยกเว้นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครองมีความสนใจในระดับน้อย (รายละเอียดในตารางที่ ๒๓)

สำหรับชาวเกษตร ผู้ใช้สนใจปัญหาเกษตรกรรมประกาศข่าวของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในระดับมาก เรื่องอื่นๆ สนใจในระดับปานกลาง เพศชายสนใจเรื่องประกาศ ข่าว ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ชาวตลาดสินค้าและเกษตรกรรมและปัญหาเกษตรกรรมในระดับมาก ส่วนเรื่องเกษตรกรรมที่เด่นและบทความทั่วไปเกี่ยวกับการเกษตรสนใจในระดับปานกลางสำหรับเพศหญิงสนใจเรื่องต่างๆ ในระดับปานกลาง (รายละเอียดในตารางที่ ๒๕)

๓. มูลเหตุของการไม่มาไซท์อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

มูลเหตุสำคัญที่สุดที่ทำให้ผู้ใช้ไม่มาไซท์อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน คือ การมีภาระมากจนไม่มีเวลามาอ่านหนังสือหรือเอกสารต่างๆ ในที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๕๒ สาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้ผู้ใช้มากกว่าครึ่งไม่มาไซท์คือ มีปัญหาสุขภาพหรือสายตาคิดเป็นร้อยละ ๕๐.๗๐ ปัญหาอื่นๆ รองลงมา คือ การเดินทางมาที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านลำบากและ

การอ่านหนังสือไม่คล่องซึ่งมีอัตราร้อยละ ๔๗.๘๘ และ ๓๘.๔๔ ตามลำดับ มูลเหตุสำคัญที่ทำให้เพศชายไม่มาใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านคือ มีภาระมากจนไม่มีเวลา มาอ่านหนังสือพิมพ์และเอกสารต่างๆ คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๕๐ รองลงมาคือ การเดินทางมาที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านลำบากคิดเป็นร้อยละ ๔๖.๘๘ และมีปัญหาด้านสุขภาพหรือสายตาคิดเป็นร้อยละ ๔๓.๗๕ สำหรับเพศหญิงมีมูลเหตุของการไม่มาใช้ที่สำคัญที่สุดเนื่องจากมีภาระมากเช่นเดียวกันแต่มีอัตราต่ำกว่าเล็กน้อยคือ คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๖๒ รองลงมาคือมีปัญหาสุขภาพหรือสายตา การเดินทางมาที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านลำบากมีอัตราร้อยละ ๖๑.๕๔ และ ๔๘.๗๒ ตามลำดับ (รายละเอียดในตารางที่ ๒๖)

๕. การศึกษาเปรียบเทียบการรับทราบข่าวสารและความรู้ของกลุ่มผู้ใช้และกลุ่มผู้ไม่ใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านตำบลกะเนอง ตำบลสตากเหล็ก อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร จำแนกตามเนื้อหาพบว่าผู้ใช้และผู้ไม่ใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านมีการรับทราบข่าวสารและความรู้หมวดต่างๆ ส่วนใหญ่ ได้แก่ หมวดอนามัยและการพยาบาลเบื้องต้น หมวดความรู้เกี่ยวกับอาชีพ หมวดความรู้ในหน้าที่ตนต่อชุมชน และ หมวดการวางแผนครอบครัว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือผู้ใช้มีการรับทราบข่าวสารและความรู้มากกว่าผู้ไม่ใช้ แต่ในหมวดเหตุการณ์บ้านเมืองในท้องถิ่นและประเทศในปัจจุบันและหมวดกฎหมายที่บุคคลควรรู้ ทั้งผู้ใช้และผู้ไม่ใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านมีการรับทราบข่าวสารและความรู้ใน ๒ หมวดนี้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาโดยส่วนรวมพบว่าผู้ใช้และผู้ไม่ใช้มีการรับทราบข่าวสารและความรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ผู้ใช้มีการรับทราบข่าวสารและความรู้มากกว่าผู้ไม่ใช้ ซึ่งตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

๑. จากการศึกษากลุ่มผู้ใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านดำนอง ตำบล
 สากเหล็ก อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร พบว่ากลุ่มผู้ใช้เป็นชายมากกว่าหญิง
 ในขณะที่กลุ่มผู้ใช้เป็นหญิงมากกว่าชาย ซึ่งตรงกับที่วิจัยไปสังเกตการณ์ระหว่าง
 วันที่ ๑๑-๑๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๖ พบว่าผู้ใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านส่วน
 ใหญ่เป็นชาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าลักษณะสังคมไทยยกย่องชายให้เป็นหัวหน้าหรือ
 ผู้นำครอบครัว รับผิดชอบในการหารายได้มาจุนเจือครอบครัวโดยเฉพาะอย่างยิ่ง
 ในสังคมชนบท ดังนั้นในฐานะที่เป็นผู้นำของครอบครัวจึงต้องแสวงหาความรู้ข่าวสาร
 เพิ่มเติมเพื่อนำความรู้ที่ได้นั้นมาปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองและครอบครัว
 นอกจากนี้ประชากรที่ศึกษามีอาชีพทำนาเมื่อทำงานในนาเสร็จแล้วก็มีเวลามาใช้
 ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านได้ สำหรับเพศหญิงนั้นมักเป็นผู้ตาม นอกจากช่วยเพศชาย
 ทำงานประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัวแล้วยังต้องทำหน้าที่แม่บ้านทำให้มีภาระกิจมาก
 โอกาสที่จะไปใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านจึงมีน้อยกว่าเพศชาย ซึ่งอาจเป็น
 สาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้ใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย

นอกจากนี้ ศรีเรือน แก้วกังวาล (๒๕๒๑: ๑๑๘) ได้กล่าวถึงความ
 แตกต่างกันในเชิงจิตวิทยาบางประการโดยทั่วไปของผู้ประกอบอาชีพชายกับหญิงว่า
 ชายมักมีความมักใหญ่ใฝ่สูง มุ่งความสำเร็จของชีวิตจากผลการทำงานมากกว่าหญิง
 ไม่ชอบทำงานจำเจ ต้องการเป็นหัวหน้างาน ชอบงานท้าทายสมรรถภาพมากกว่า
 หญิง รวมทั้งเพศชายมีความสนใจในการอ่านหนังสือพิมพ์มากกว่าเพศหญิง ซึ่งผล
 จากการศึกษาของรมย์ อุปรมย์ (๒๕๑๑: ๘๘) พบว่า อาจารย์ชายที่สอนในระดับ
 มหาวิทยาลัยสนใจอ่านหนังสือพิมพ์มากกว่าอาจารย์หญิงขณะเดียวกันนี้สตรีชายสนใจ
 อ่านข่าวทั่วไปมากกว่านิตยสารหญิง (นพพร ปริปุณณะ ๒๕๐๘: ๓๖) ดังนั้นจึงอาจถือ
 เป็นข้อสนับสนุนผลการวิจัยเรื่องนี้ว่าเพศชายมีลักษณะธรรมชาติที่จะมาใช้ที่อ่าน
 หนังสือประจำหมู่บ้านมากกว่าเพศหญิง

๒. การมาใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ผู้ใช้ส่วนใหญ่มาใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านไม่แน่นอนแฉะแฉะเวลาว่าง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประสิทธิ์ฤทธิกร (๒๕๒๖: ๕๓) ที่ศึกษาเรื่องการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของชาวบ้านในหมู่บ้านที่มีและไม่มีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านในอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ซึ่งปรากฏว่าชาวบ้านส่วนใหญ่มาใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านในเวลาที่ไม่แน่นอนเช่นเดียวกัน ทั้งนี้จะเป็นเพราะอาชีพทำนาเป็นอาชีพที่ไม่มีกำหนดเวลาการทำงานในแต่ละวันที่แน่นอนเหมือนอาชีพในสำนักงาน บางวันอาจจะทำงานเสร็จในเวลากลางวันหรือเวลาเย็น บางวันต้องออกไปทำงาน บางวันไม่ต้องออกไปทำงาน ดังนั้นจึงทำให้ผู้ใช้ไม่อาจเข้าใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านในช่วงเวลาเดียวกันได้ทุกครั้ง

เมื่อพิจารณาช่วงเวลาของวันที่ผู้ใช้เข้าใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านพบว่าเพศชายเข้าใช้ในเวลาเช้าเป็นส่วนใหญ่ มีผู้ใช้ในเวลาเย็นน้อยมาก เหตุที่เป็นเช่นนี้จะเป็นผลจากการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตของประชากร กล่าวคือช่วงเวลาที่ได้รับแจ้งเก็บรวบรวมข้อมูลนี้อยู่ระหว่างฤดูกาลเก็บเกี่ยว ผู้ใช้จะออกไปทำงานในนาตั้งแต่เช้ามืดและกลับมารับประทานอาหารเช้าในช่วงเวลา ๘.๐๐ - ๘.๐๐ น. หลังจากรับประทานอาหารแล้วก็จะออกไปทำงานอีก ก่อนออกไปทำงานครั้งหลังนี้อาจจะแวะที่ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน จึงมีผลทำให้มีอัตราผู้ใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านในเวลาเช้ามืด นอกจากนั้นก่อนถึงฤดูกาลเก็บเกี่ยวประชากรจะมีเวลาว่างมากทั้งวัน เมื่อผู้ใช้ตอบคำถามอาจจะนึกถึงช่วงเวลาที่ใช้มาใช้ระหว่างเวลาก่อนฤดูกาลเก็บเกี่ยวด้วยจึงตอบว่ามาใช้ในเวลาเช้าเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้เวลาเช้าเป็นเวลาที่ร่างกายได้รับการพักผ่อนมาเต็มที่ในตอนกลางคืนดังนั้นจึงสดชื่นและสมองแจ่มใสเหมาะที่จะไปหาความรู้และข่าวสารสำหรับเวลาเย็นมีผู้ใช้ในน้อยมากอาจเนื่องมาจากความเหนื่อยล้าอ่อนเพลียหลังจากที่ตรากตรำทำงานมาทั้งวัน ต้องการเวลาสำหรับการพักผ่อนมากกว่าการที่จะมานั่งอ่านหนังสืออีก สำหรับเพศหญิงช่วงเวลาของวันที่มีผู้ใช้มากคือเวลากลางวัน ทั้งนี้เพราะในเวลาเช้าและเวลาเย็นต้องประกอบอาหารสำหรับสมาชิกในครอบครัว ส่วนตอนกลางวันว่างจากภาระกิจต่างๆ จึงมาใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านในเวลากลางวัน

มากกว่าเวลาเช้าและเวลาเย็น

๓. การใช้สิ่งพิมพ์ต่างๆ ในที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน จากการศึกษาพบว่า ผู้ใช้ที่อ่านหนังสือหนึ่งสัปดาห์ประจำหมู่บ้านจำนวนมากที่สุด เขามาอ่านหนังสือพิมพ์มากกว่าเอกสารอื่นๆ สิ่งพิมพ์ที่อ่านรองลงมา คือ ชาวเกษตรและสารการศึกษาออกโรงเรียน และอ่านสารการศึกษาออกโรงเรียนฉบับประชากรศึกษาน้อยที่สุด การที่ผู้ใช้อ่านหนังสือพิมพ์มากกว่าสิ่งพิมพ์อื่นๆ น่าจะมีสาเหตุสำคัญ ๒ ประการ

ปริมาณของสิ่งพิมพ์ หนังสือพิมพ์จะมีมาใหม่เป็นประจำทุกวันวันละ ๒ ฉบับ และมีฉบับย้อนหลังอยู่ในที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านประมาณ ๑ อาทิตย์ ในขณะที่สิ่งพิมพ์อื่นๆ มีจำนวนน้อยและไม่สม่ำเสมอคือ สารการศึกษาออกโรงเรียนฉบับประชากรศึกษา มีกำหนดออกรายเดือน ๑ เดือนจึงจะได้รับ ๑ ฉบับ หรือบางทีก็ได้รับ ๒-๓ ฉบับต่อ ๑ ครั้งพร้อมๆ กัน ส่วนสารการศึกษาออกโรงเรียน และชาวเกษตร มีกำหนดออกรายปักษ์ ๒ สัปดาห์จึงจะมาถึงที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน บางครั้งก็ส่งมาไม่ตรงกำหนด ล่าช้าไปหลายเดือน จึงทำให้ผู้ใช้สนใจใช้หนังสือพิมพ์มากกว่า

ด้านเนื้อหา เนื้อหาต่างๆ ในหนังสือพิมพ์มีความทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ เพราะเป็นการรายงานข่าวและเหตุการณ์ประจำวัน นอกจากนี้ยังมีเนื้อหาหลายเรื่องหลายแนวรวมอยู่ด้วยกันในฉบับเดียวกัน (แสดงในตารางที่ ๑๔) สำหรับสิ่งพิมพ์อื่นๆ เช่น สารการศึกษาออกโรงเรียน สารการศึกษาออกโรงเรียนฉบับประชากรศึกษา และชาวเกษตร ในแต่ละฉบับมีความทันสมัยน้อยกว่า เพราะมีกำหนดออกนานกว่า และจะมีเนื้อหาสาระเพียงเรื่องเดียวหรือแนวเดียวเกือบทั้งหมด เช่น สารการศึกษาออกโรงเรียนฉบับที่ ๓๖๔ ประจำเดือนมิถุนายน ๒๕๒๖ ปักซ์หลังเป็นเรื่องชา ประกอบด้วยเนื้อหาย่อยๆ คือ การใช้ยาให้ถูกต้อง หลักการปฏิบัติในการใช้ยา ข้อเสนอแนะในการใช้ยาและการเก็บรักษา สารการศึกษาออกโรงเรียนฉบับประชากรศึกษา ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๙๙ ประจำเดือนมกราคม ๒๕๒๖ เป็นเรื่องเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว สำหรับชาวเกษตร ประกอบด้วยเนื้อหา

สารหรือข่าวความเคลื่อนไหวทางด้านการเกษตร เป็นต้น ดังนั้นผู้ที่อ่านสิ่งพิมพ์
อื่นๆ ที่ไม่ใช่หนังสือพิมพ์จึงอยู่ในวงจำกัดเฉพาะผู้ที่สนใจความรู้อย่างเฉพาะด้านเท่านั้น

๔. พฤติกรรมการอ่าน ไม่ว่าจะเป็นการอ่านหนังสือพิมพ์ สารการ
ศึกษานอกโรงเรียน สารการศึกษานอกโรงเรียนฉบับประชากรศึกษา หรือข่าว
เกษตร ผู้ใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านถ้าคนองเกือบทั้งหมดจะอ่านบางหน้าหรือ
บางส่วน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเวลาอ่านมีจำกัดจึงเลือกเฉพาะเรื่องที่ตนสนใจ
หรือเกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์กับตนเองมากที่สุด หรืออาจเลือกอ่านเฉพาะเรื่อง
ที่สามารถเข้าใจได้เป็นได้

จากการวิจัยพบว่าผู้ใช้ส่วนใหญ่สนใจอ่านเรื่องที่เป็นสาระ เช่น
เนื้อหาในหนังสือพิมพ์ที่ผู้ใช้สนใจอ่านมากกว่าเรื่องอื่นๆ คือ ข่าวภายในประเทศ
ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่องการศึกษาบทบาทของสื่อสารมวลชนต่อการศึกษา
ของชาวบ้านที่พบว่าผู้อ่านหนังสือพิมพ์เกือบทั้งหมดอ่านข่าว (สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาแห่งชาติ ๒๕๒๑: ๖๘) นอกจากนี้การวิจัยเรื่องนิสัยการรับข่าวสารของ
ประชาชนในหมู่บ้านชนบทไทย (สมควร กวียะ ๒๕๒๓: ๘๗) ก็พบว่าผู้ประกอบการ
อาชีพเกษตรกรรมส่วนใหญ่ ชอบเนื้อหาประเภทข่าวในหนังสือพิมพ์และนิตยสารมาก
ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้ใช้สนใจความเคลื่อนไหวและความเป็นไปของบ้านเมือง
และท้องถิ่นของตนเอง และแหล่งที่จะแสวงหาเรื่องต่างๆ เหล่านี้ได้ละเอียดและ
รวดเร็วคือ หนังสือพิมพ์ ดังนั้นผู้ใช้จึงสนใจอ่านข่าวภายในประเทศมากที่สุด
เรื่องอื่นๆ สนใจอ่านในระดับปานกลาง เรื่องปลีกย่อยต่างๆ ได้แก่ข่าวบันเทิง
ข่าวอาชญากรรม ข่าวแม่บ้านการเรือน คอปปี้หาสนใจอ่านน้อย ทั้งนี้อาจเนื่อง
มาจากเนื้อหาต่างๆ เหล่านี้ไม่เกี่ยวข้องกับผู้ใช้มากนัก จึงสนใจอ่านน้อย

นอกจากนี้ผู้ใช้ซึ่งอ่านสารการศึกษานอกโรงเรียนส่วนใหญ่มีความสนใจ
อ่านเรื่องชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ทั้งนี้จะเป็นเพราะตระหนักถึงฐานะของ
ตนที่เป็นประชาชนชาวไทย อยู่ภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหา
กษัตริย์เป็นประมุขและเป็นสถาบันที่ชาวไทยทั่วประเทศเทิดทูน นอกจากนี้ลักษณะ

สังคมของชนบทมีความผูกพันกับศาสนาและขนบธรรมเนียมประเพณีอย่างมาก และยังคงยึดถือปฏิบัติสืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน ดังนั้นจึงอาจจะเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ผู้ใช้มีความสนใจอ่านเรื่องชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ในสารการศึกษานอกโรงเรียนในระดับมาก

ผู้อ่านชาวเกษตรโดยเฉพาะอย่างยิ่งเพศชายสนใจอ่านเรื่องราวเกี่ยวกับอาชีพ การเกษตร ความรู้เพื่อนำไปประกอบอาชีพ ประกาศข่าวของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ข่าวตลาดสินค้าและราคาเกษตรกรรม รวมทั้งปัญหาเกษตรกรในระดับมากที่สุดและมากตามลำดับ ทั้งอาจเป็นเพราะเรื่องต่างๆ ที่กล่าวมานี้เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของตนมากที่สุด เพราะผู้ใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านถ้าคนองมีอาชีพทำนาเป็นหลัก จึงสนใจเรื่องเกี่ยวกับอาชีพเพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงวิธีการประกอบอาชีพให้ได้ผลผลิตมากขึ้นหรือไม่ เสียเปรียบแก่พ่อค้าคนกลางหรือบุคคลอื่นๆ

๕. ปัญหาในการเข้าใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน จากการวิจัยพบว่าผู้ใช้ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในการเข้าใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน และผู้ใช้ทั้งชายและหญิงมีความสะดวกในการเข้าใช้ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านถ้าคนอง มีทำเลดี คืออยู่ในบริเวณชุมชนใหญ่ของหมู่บ้าน อยู่ริมถนนสายถ้าคนองปากกิ่ง มีร้านค้าเล็กๆ ใกล้บริเวณที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ๓ ร้านทำให้มีคนผ่านไปมามาก และผู้มาซื้อของก็อาจแวะอ่านหนังสือพิมพ์และเอกสารต่างๆ ในที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านด้วย นอกจากนี้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านยังเป็นอาคารเอกเทศและมีลักษณะที่โตมาทรฐานของที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ผู้ใช้ส่วนใหญ่จึงมีความสะดวกในการเข้าใช้มากและไม่ค่อยประสบปัญหาในการเข้าใช้

อย่างไรก็ตามมีผู้ใช้บางส่วนประสบปัญหาในการเข้าใช้ ปัญหาที่สำคัญที่สุดคือ หนังสือพิมพ์และเอกสารต่างๆ ในที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านมีไม่เพียงพอซึ่งปัญหานี้ประสบในที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านโดยทั่วไป เนื่องจากมีงบประมาณจำกัดเพียงพอเฉพาะสำหรับจัดซื้อหนังสือพิมพ์แห่งละ ๒ ฉบับต่อวันเท่านั้น ถึงรายงานต่างๆ ที่มีผู้หามาไว้ได้แก่ รายงานการติดตามประเมินผลที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านจังหวัดลำพูน

พ.ศ. ๒๕๒๓ (ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคเหนือ ๒๕๒๔: ๖) พบว่าที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านทุกแห่งมีหนังสือหรือเอกสารเพื่อเสริมความรู้ในด้านอื่นๆ น้อยมากและบางแห่งมีไว้แต่เก่าไม่ทันต่อเหตุการณ์ แม้แต่หนังสือพิมพ์ฝ่ายหนึ่งก็ออกจากกรมการศึกษาออกโรงเรียนเองมีติดไว้ไม่ถึงครึ่งและไม่เป็นปัจจุบันเท่าที่ควร และจากการศึกษาสภาพการดำเนินงานและผลสัมฤทธิ์ของการจัดที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ในเขตการศึกษา ๑๑ พ.ศ. ๒๕๒๐ (ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๒๕๒๑: ๓๘) พบว่าผู้ใช้บริการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านมีปัญหามากคือ ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านขาดเอกสารหรือหนังสืออย่างอื่น นอกจากนี้จากการสำรวจของผู้วิจัยพบว่า นอกจากหนังสือพิมพ์ที่มีบริการสม่ำเสมอแล้ว มีเอกสารอื่นๆ ไม่มากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสืออ่านเพิ่มเติมอื่นๆ แทบจะเรียกได้ว่าไม่มีเลย ทำให้ผู้ใช้รู้สึกว่าไม่มีหนังสือพิมพ์และเอกสารต่างๆ ไม่เพียงพอ

สำหรับผู้ใช้ สาเหตุของการไม่มาใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน นอกเหนือจากปัญหาที่เกิดจากตนเองซึ่งได้แก่ การมีภาระมากจนไม่มีเวลามาอ่านหนังสือหรือเอกสารต่างๆ ในที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน การมีปัญหาด้านสุขภาพและสายตา คือ ความลำบากในการเดินทางมาที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน อย่างไรก็ตามจากการสำรวจหมู่บ้านและจากการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ที่ตอบว่าไม่มาใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน เพราะการเดินทางมาที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านลำบากนั้นเป็นผู้ที่อยู่ห่างไกลจากที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านประมาณ ๒ - ๔ กิโลเมตร ขณะเดียวกันจากการศึกษาสภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านถ้าคะนองและสัมภาษณ์พัฒนากรตำบลสาเกตเหล็ก ผู้ใหญ่บ้านพบว่าในฤดูฝนพื้นที่ในหมู่บ้านถ้าคะนองจะเต็มไปด้วยน้ำ มีน้ำท่วมเกือบทุกปี นอกจากนี้พื้นที่ของหมู่บ้านถ้าคะนองติดต่อกับเขตตำบลทาเยียม ซึ่งส่วนมากจะเป็นที่ทำไร่ เมื่อเวลาฝนตกหนักบนเขาที่อยู่ในเขตอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งไม่มีต้นไม้ใหญ่ที่จะเป็นตัวปะทะหรือรากต้นไม้ที่จะช่วยดูดซับน้ำไว้เพื่อลดความรุนแรงจึงเป็นสาเหตุให้น้ำท่วมเร็วและลดลงเร็ว บางครั้งก็ทำให้นถนนขาดการเดินทางไปไหนมาไหนไม่สะดวก ดังนั้นน่าจะ เป็นมูลเหตุใหญ่ไม่ใช้ตอบว่า สาเหตุของการไม่มาใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านประการหนึ่งคือ การเดินทางมาที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านลำบาก

๖. การศึกษาเปรียบเทียบการรับทราบข่าวสารและความรู้ของกลุ่ม
 ผู้ใช้และกลุ่มผู้ไม่ใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านดำคะนอง พบว่าผู้ใช้และผู้ไม่ใช้มีการ
 รับทราบข่าวสาร และความรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .๐๑$)
 นั่นคือ ผู้ใช้มีการรับทราบข่าวสารและความรู้มากกว่าผู้ไม่ใช้ ซึ่งผลที่ได้ตรงกับ
 สมมติฐานที่กำหนดไว้ และแสดงว่าที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านดำคะนองบรรลุวัตถุประสงค์
 ประสงค์ที่ว่า เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบข่าวสารและความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ
 การศึกษาสภาพการดำเนินงานและผลสัมฤทธิ์ของการจัดที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน
 ในเขตการศึกษา ๑๑ (ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๒๕๒๑ :
 ๖๐) พบว่า ผู้ใช้บริการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน โดยเฉลี่ยใน ๕ จังหวัดคือ
 จังหวัดนครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์และศรีสะเกษ สามารถรับทราบข่าวสาร
 และความรู้ได้ในระดับสูงถึงร้อยละ ๗๓.๗๖ นั้นแสดงว่าผู้ใช้บริการที่อ่านหนังสือ
 ประจำหมู่บ้านสามารถรับทราบข่าวสารและความรู้ในระดับสูงและเมื่อนำผลจาก
 การศึกษาครั้งนี้มาพิจารณาพบว่าผู้ใช้บริการมีการรับทราบข่าวสารและความรู้
 มากกว่าผู้ไม่ใช้บริการ ซึ่งเป็นข้อสนับสนุนวัตถุประสงค์ที่ว่าที่อ่านหนังสือประจำ
 หมู่บ้านมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบข่าวสารและความรู้ต่างๆ

พิจารณาตามเนื้อหาพบว่า ผู้ใช้มีการรับทราบข่าวสารและความรู้ใน
 หมวดการอนามัยและการพยาบาลเบื้องต้น หมวดความรู้เกี่ยวกับอาชีพ หมวด
 ความรู้ในหน้าที่ตนต่อชุมชน และหมวดการวางแผนครอบครัวมากกว่าผู้ไม่ใช้
 ทั้งนี้อาจมีสาเหตุจากการที่ผู้ใช้ส่วนใหญ่สนใจอ่านเนื้อหาสาระต่างๆ ในหนังสือพิมพ์
 สารการศึกษานอกโรงเรียน สารการศึกษานอกโรงเรียนฉบับประชากรศึกษาและ
 ข่าวเกษตรมากกว่าเรื่องปลุกย่อยอื่นๆ ดังเช่นในตารางที่ ๒๑ พบว่า ผู้อ่าน
 สารการศึกษานอกโรงเรียนสนใจอ่านเรื่องงานอาชีพในระดับมาก สนใจเรื่อง
 สุขภาพอนามัย โรคภัยไข้เจ็บ การวางแผนครอบครัว การเกษตรและความรู้
 ในระดับปานกลาง และในสารการศึกษานอกโรงเรียนฉบับประชากรศึกษาผู้ใช้สนใจ
 อ่านความรู้เพื่อนำไปประกอบอาชีพ สุขภาพอนามัยโรคภัยไข้เจ็บ การวางแผน
 ครอบครัวและการเมืองการปกครองในระดับปานกลาง สำหรับเรื่องปัญหาเกษตรกร

ในสารข่าวเกษตรนั้นผู้ใช้สนใจอ่านในระดับมาก และสนใจเรื่องเกษตรกรรมที่
บทความทั่วไปเกี่ยวกับการเกษตรในระดับปานกลาง นอกจากนี้ผู้ใช้ส่วนมากยัง
เป็นผู้ที่ชอบอ่านหนังสือ ต้องการอ่านหนังสือเก่งขึ้น และจากการศึกษาปัญหาที่สำคัญ
ที่สุดที่ผู้ใช้ส่วนหนึ่งประสบในการมาใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านพบว่า หนังสือพิมพ์
และเอกสารต่างๆ ในที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านมีไม่เพียงพอ นั้นแสดงว่าผู้ใช้
ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านถ้าจะมอง เป็นผู้สนใจการอ่านและอยากรู้เรื่องราวต่างๆ
จึงทำให้มีความรู้มากกว่าผู้ใช้

สำหรับหมวดเหตุการณ์บ้านเมืองในท้องถิ่นและประเทศในปัจจุบันกับ
หมวดกฎหมายที่ควรรู้พบว่าผู้ใช้และผู้ไม่ใช้มีการรับทราบข่าวสารและความรู้ใน
๒ หมวดนี้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากการวิจัยเรื่องนิสัยการรับทราบ
ข่าวสารของประชาชนในหมู่บ้านชนบทไทย (สมควร กวียะ ๒๕๒๓: ๑๙, ๒๖-๒๗)
พบว่าส่วนใหญ่ประชาชนฟังวิทยุทุกวัน สำหรับผู้จบประถมศึกษาส่วนใหญ่ชอบรายการ
ข่าวมากที่สุด นอกจากนี้ชาวชนบทผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมนิยมรายการข่าวมาก
ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับประชากรที่ศึกษาในหมู่บ้านถ้าจะมองซึ่งมีความสนใจฟังข่าว
จากรายการวิทยุในระดับปานกลางและสนใจรายการข่าวจากโทรทัศน์ในระดับมาก
นอกจากนี้แม้ว่าผู้ใช้จะไม่ได้ไปอ่านหนังสือพิมพ์หรือเอกสารต่างๆ ในที่อ่านหนังสือ
ประจำหมู่บ้านก็สามารถหาหนังสือพิมพ์อ่านได้ที่บ้านตนเอง อีกประการหนึ่งผู้ใหญ่บ้าน
จะมีหน้าที่ประกาศข่าวของทางราชการให้ลูกบ้านได้ทราบ ไม่ว่าจะเป็นข่าวการเลือกตั้ง
การเกณฑ์ทหาร การทำบัตรประชาชน การรวมกันทำกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ
รวมทั้งวันสำคัญทางศาสนา เช่น ปลูกต้นไม้ในวันเข้าพรรษา หรือทำบุญวันสำคัญ
ทางศาสนาต่างๆ ขณะเดียวกันจากการศึกษาเนื้อหาพบว่า เนื้อหาตามกฎหมายใน
หนังสือพิมพ์ สารการศึกษาออกโรงเรียน สารการศึกษาออกโรงเรียนฉบับประชากร
ศึกษามีน้อยมาก ด้วยเหตุนี้จึงมีผลทำให้ผู้ใช้และผู้ไม่ใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน
ถ้าจะมองมีการรับทราบข่าวสารและความรู้ในหมวดเหตุการณ์บ้านเมืองในท้องถิ่น
และประเทศในปัจจุบันกับหมวดกฎหมายที่บุคคลควรรู้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

จะเห็นได้ว่าโดยส่วนรวมแล้วผู้ใช้มีการรับทราบข่าวสารและความรู้มากกว่าผู้ใช้ไม่ใช้ อาจเนื่องมาจากผู้ใช้มีความสนใจในการอ่านเรื่องราวต่างๆ ที่เป็นสาระและเป็นประโยชน์แก่ตนเองมากกว่าเรื่องปลุกยอยอื่นๆ รวมทั้งเป็นผู้ที่มีความสนใจในการอ่าน ซึ่งการอ่านหนังสือพิมพ์และเอกสารต่างๆ จะทำให้ผู้ใช้รู้อย่างละเอียด และสามารถจดจำได้นานกว่าการไม่ไปใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านแต่พึ่งวิทยุและคู่มือรายการโทรทัศน์แทน ทั้งนี้มีเหตุผลที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือการฟังวิทยุหรือดูรายการโทรทัศน์มีข้อบกพร่องหลายอย่างที่ไม่สามารถทดแทนสิ่งพิมพ์ได้ ประการที่สำคัญ ก็คือทั้งวิทยุและโทรทัศน์ คอนข้างจะจำกัดเสรีภาพของผู้รับข่าวสารเนื่องจากมีกำหนดเวลาออกรายการและกำหนดเรื่องที่จะแสดง ผู้รับจะไม่สามารถเลือกเวลาเรียนเลือกเรื่องที่จะเรียนได้ตามชอบใจ ซึ่งจัดว่าเป็นการถูกจำกัดเสรีภาพโดยธรรมชาติลักษณะของสื่อ อีกประการหนึ่ง ข่าวสารที่ส่งโดยวิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ หรือโดยตัวบุคคล ขอมปรากฏเฉพาะในช่วงเวลาที่ส่งพอหมดเวลาก็จะหายไป ไม่สามารถจะทบทวนข่าวสารนั้นอีกได้ไม่เหมือนสิ่งพิมพ์ที่จกจารึกข้อความของข่าวสารอยู่ได้าวรสรุปแล้วสิ่งพิมพ์มีอะไรที่เหนือกว่าสื่ออย่างอื่นอยู่และไม่สามารถทดแทนโดยสื่ออย่างอื่นได้ (“ความจำเป็นของการเรียนรู้หนังสือ” ๒๕๒๖: ๒๑) ด้วยเหตุนี้ผู้ใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านจึงมีการรับทราบข่าวสารและความรู้โดยส่วนรวมมากกว่าผู้ใช้ไม่ใช้

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยในครั้งนี้ทำให้ทราบลักษณะการใช้ มูลเหตุของการมาใช้หรือไม่มาใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ผลสัมฤทธิ์ของที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านในด้านการรับทราบข่าวสารและความรู้ของประชาชนรวมทั้งปัญหาที่ประสบในการมาใช้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเสนอแนะดังนี้

๑. การหมุนเวียนหนังสือพิมพ์และเอกสารต่างๆ จากที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านดำคะนองจัดตั้งขึ้นเพื่อให้ประชาชนทุกคนในหมู่บ้านเข้ามาใช้บริการ แม้ว่าประชาชนจำนวนมากจะสะดวกที่จะมาใช้ แต่ก็ยังมีประชาชนบางกลุ่มไม่มาใช้ทั้งนี้นอกจากไม่มีเวลาและมีปัญหาเรื่องสุขภาพและสายตาแล้ว ปัญหาที่สำคัญอันคับคอบมากคือ การเดินทางมาที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านลำบาก ในกรณีนี้คณะกรรมการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านดำคะนอง ควรจะจัดบริการให้ทั่วทั้งหมู่บ้านโดยการหมุนเวียนหนังสือพิมพ์และเอกสารต่างๆ จากที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านไปยังชุมชนหนาแน่นจุดอื่นๆ ที่อยู่ห่างไกลจากที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน คือที่บ้านสายดินแดง ที่บ้านหนองแห่น และบ้านโคก โดยจัดให้มีผู้รับผิดชอบซึ่งเลือกบุคคลที่มีนิสัยรักการอ่านสมัครใจเป็นผู้รับผิดชอบและดูแลหนังสือพิมพ์และเอกสารต่างๆ การนำหนังสือพิมพ์และเอกสารต่างๆ หมุนเวียนไปที่ต่างๆ ในหมู่บ้าน ผู้รับผิดชอบอาจนำไปไว้ที่บ้านของตนเองหรือบุคคลอื่นที่เห็นว่าเหมาะสมและติดต่อประสานงานกับผู้รับผิดชอบอีกจุดหนึ่งในเรื่องการนำหนังสือไปยังจุดนั้นๆ ซึ่งวิธีการนี้แม้ว่าสิ่งพิมพ์ที่นำไปบริการ จะล้าสมัยแต่ก็ยังดีกว่าไม่มีสิ่งพิมพ์ต่างๆ ให้ชาวบ้านอ่านเลย

๒. วัตถุประสงค์การอ่าน ปัญหาที่ผู้ใช้ประสบมากที่สุดคือหนังสือพิมพ์และเอกสารต่างๆ ในที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้านมีไม่เพียงพอ นอกจากนี้ประชากรที่ศึกษาซึ่งไม่มา

ใจที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านบางกลุ่มยังมีอุปสรรคจากการมีสายตาไม่ดีและอ่านหนังสือไม่คล่อง จึงควรมีการดำเนินการต่อไปนี้

๒.๑ ผู้รับผิดชอบที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านถ้าคณะรองควรจัดหาหนังสือหรือเอกสารต่างๆ เพิ่มเติมโดยการชักชวนให้ประชาชนร่วมกันบริจาคหนังสือหรือสิ่งพิมพ์ที่อ่านแล้วให้แก่ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านเพื่อที่จะทำให้สมาชิกบริการมีสิ่งพิมพ์ต่างๆ อ่านเพียงพอ ทำให้เป็นที่สนใจของผู้ที่ยังไม่เคยมาที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านด้วย และเป็นการทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมต่อไป

๒.๒ กรมการศึกษานอกโรงเรียนควรจะผลิตหรือจัดหาหนังสือชนิดพิเศษสำหรับผู้ที่มียุทธศาสตร์สายตา คือหนังสือที่มีตัวอักษรขนาดใหญ่กว่าปกติ สำหรับผู้ที่อ่านหนังสือไม่คล่อง ควรจะผลิตสิ่งพิมพ์ที่ใช้สำนวนภาษาต่างๆ มีภาพประกอบมากๆ และมีตัวอักษรขนาดใหญ่ส่งไปยังที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านต่างๆ หนึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้จัดให้มีโครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติโดยเริ่มดำเนินงานมาตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๒๕ และได้มีการผลิตแบบเรียนสำหรับผู้อ่านหนังสือไม่ออกมา ๒ ชุด ซึ่งใช้เฉพาะในพื้นที่เป้าหมาย ๑๔ จังหวัดก่อน และได้จัดเตรียมหนังสือสำหรับมอบให้แก่ผู้อ่านออกเขียนได้แล้วไปฝึกอ่านเพิ่มเติมเพื่อป้องกันการลืมหนังสือและหมุนเวียนหนังสือเข้าสู่หมู่บ้านเพื่อสร้างบรรยากาศให้รักการอ่านการรู้หนังสือให้มากขึ้น ("คู่มือคร. ทองอยู่ แก้วไทรสยะ ผู้อำนวยการกองพัฒนาการศึกษา เรื่องโครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติ" ๒๕๒๖: ๒๖-๒๗) นอกจากนี้ทางสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติก็โอบรับประมาณมาจัดหาหนังสือเรียนเพิ่มเติมอีก ๒๔ เล่มสำหรับในหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้านจะมีหนังสืออีก ๒๔ เล่มไปให้ซึ่งอาจจะนำไปไว้ในที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านในระยะแรกดำเนินการใน ๑๔ จังหวัดก่อนซึ่งจะมีผลทำให้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านมีหนังสือและเอกสารต่างๆ เพิ่มมากขึ้น ("คู่มือคร. โกวิท วรรณพิพัฒน์ อธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน" ๒๕๒๖: ๑๖-๑๗) ดังนั้นในอนาคตถ้าจัดให้มีโครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือในจังหวัดพิจิตรขึ้น คณะกรรมการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านถ้าคณะรองควรที่จะปรับปรุงที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านและเตรียมการเพื่อว่าอาจจะใคร่เลือกเป็นที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านในโครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือในจังหวัดพิจิตรซึ่งอาจจะมีขึ้นในอนาคต และหากไม่ได้เข้าร่วมโครงการก็เป็นการศึกษา

ในแง่ที่จะทำให้มีเอกสารและสิ่งพิมพ์ต่างๆ ในที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านถ้าคนองมากขึ้น

ขณะเดียวกันกรมการศึกษานอกโรงเรียนควรเร่งรัดการผลิตเอกสารต่างๆ ให้ทันกำหนดออกด้วย ทั้งนี้ เพราะปรากฏว่า บางครั้งการส่งสารการศึกษานอกโรงเรียน สารการศึกษานอกโรงเรียนฉบับประชากรศึกษามีความล่าช้ามากโดยจัดส่งให้พร้อมกันหลายๆ เดือนหรือหลายๆ ปีก็

๒.๓ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือจังหวัดลำปาง ซึ่งเป็น ผู้ผลิตเอกสารต่างๆ ส่งไปที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านในภาคเหนือ ควรพยายาม จัดส่งให้ตรงกำหนดออกและติดตามผลว่า เอกสารต่างๆ ที่ส่งไปตามที่อ่านหนังสือ ประจำหมู่บ้านนั้นไปถึงครบถ้วนรวดเร็วเพียงใด เพื่อปรับปรุงการจัดส่งให้ดีขึ้นและมี ผลทำให้ผู้ใช้บริการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านมีเอกสารอ่านและทันต่อเหตุการณ์และ ควรนำผลจากการสำรวจความสนใจของผู้ใช้มาเป็นแนวทางในการปรับปรุงเนื้อหาต่างๆ ของเอกสารที่ผลิตออกมาด้วย

๒.๔ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดพิจิตร ควรสำรวจความต้องการ ของผู้ใช้เพื่อจะได้นำมาเป็นแนวทางในการจัดหาเอกสารและสิ่งพิมพ์ต่างๆ ส่งไปที่ ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

๒.๕ โดยอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบพบว่า พัฒนาการตำบล เกษตรตำบล และอนามัยตำบล เป็นข้าราชการที่มีหน้าที่ปฏิบัติงานใกล้ชิดกับประชาชนเป็นอย่างมาก เช่น มีการเข้าไปเผยแพร่ความรู้ด้านการประกอบอาชีพ การดำรงชีวิต การรักษาสุขภาพ- อนามัย เป็นต้น แม้กระทั่งในที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านถ้าคนองก็ปรากฏว่ามีฝ่าย นักพบเกษตรกรคืออยู่ด้วย แต่จากการสัมภาษณ์ประชากรที่ศึกษาลับปรากฏว่าส่วนใหญ่ ใ้ได้รับทราบข่าวสารและความรู้จากเกษตรตำบล อนามัยตำบลในระดับน้อยและจาก พัฒนาการตำบลในระดับน้อยที่สุด ดังนั้นพัฒนาการตำบล เกษตรตำบล และอนามัยตำบล สากลเหล็กควรปรับปรุงการปฏิบัติงานโดยร่วมมือกับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดพิจิตร ในการนำเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่หน่วยงานของตนจัดพิมพ์ไปเผยแพร่ ในที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านอย่างสม่ำเสมอและคัดเลือกเรื่องที่ดีคิดว่าจะเป็นประโยชน์ ต่อผู้ใช้ในหมู่บ้านถ้าคนองให้มากที่สุด ทั้งนี้ เพราะเอกสารที่ผลิตออกมานั้นจะมีความเหมาะสมกับแต่ละท้องถิ่นแตกต่างกัน เช่น การทำสวนยางจะเหมาะสมกับคนภาคใต้

การเพาะเห็ดฟางเหมาะกับผู้ปลูกทั่วไปทุกภาคเป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ผู้ใช้รู้สึก
 ว่าที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านมีประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัว ซึ่งเป็น การ ประชาสัมพันธ์
 พันธ์ใหม่บุคคลอื่นๆ ซึ่งยังไม่เคยมาใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านมาใช้ทางอ้อม นอกจากนี้
 นี้ยังทำให้ประชาชนในหมู่บ้านถ้าจะมองเห็นความสำคัญของการพัฒนาตำบล เกษตรตำบล
 และอนามัยตำบลมากยิ่งขึ้น

๓. การประชาสัมพันธ์ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน เหตุผลที่สำคัญประการหนึ่ง
 ของผู้ใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน คือชอบอ่านหนังสือและต้องการอ่านหนังสือเพิ่มขึ้น
 ซึ่งเป็นเหตุผลรองลงมาจากที่มีเวลาว่างมาก ดังนั้นเจ้าหน้าที่ระดับอำเภอและ
 ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดพิจิตร ควรจะร่วมมือกันชักชวนผู้ที่ชอบอ่านหนังสือ
 และต้องการอ่านหนังสือเพิ่มขึ้นให้ช่วยประชาสัมพันธ์ประโยชน์ของการใช้ที่อ่านหนังสือ
 ประจำหมู่บ้านซึ่งมีสิ่งพิมพ์ต่างๆ อ่านและชักชวนให้เพื่อนบ้านทั้งผู้ใช้และผู้ไม่ใช้มาใช้
 มากขึ้น

๔. การปรับปรุงการดำเนินงานที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน จากการศึกษา
 ในครั้งนี้พบว่า ผู้ใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านถ้าจะมองมีการบริหารข่าวสารและ
 ความรู้มากกว่าผู้ที่ไม่ไปใช้ ซึ่งบรรดาคณะผู้ประสงค์ของที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านขอที่
 ๑ ที่ว่า เพื่อประชาชนได้ทราบข่าวสารและความรู้ต่างๆ ดังนั้นควรจะได้จัดทำ
 การต่อไปและปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และจากการสัมภาษณ์คณะกรรมการ
 ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านถ้าจะมองปรากฏว่า คณะกรรมการที่อ่านหนังสือประจำ
 หมู่บ้านถ้าจะมองมีความต้องการจะปรับปรุงให้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านสามารถ
 บริการผู้ใช้ได้เป็นอย่างดี แต่ทว่าคณะกรรมการต้องประกอบด้วยเพียงครอบครัว
 จึงไม่มีเวลาดูแลหรือเอาใจใส่มากนัก ด้วยเหตุนี้จึงควรกำหนดวาระการทำงาน
 ของคณะกรรมการ ซึ่งอาจจะอยู่ในช่วงเวลา ๒ ปี หรือ ๓ ปี เพื่อที่จะได้ผลัดเปลี่ยน

และแรงงานของคณะกรรมการอื่นเป็นการแข่งขันกันทำงานในทางที่ดีทีเดียว
กันคณะกรรมการแต่ละชุดควรจะได้รับกรอบมติหรือจรรยาบรรณให้ผู้ใช้สามารถ
เลือกใช้นั่งโต๊ะหรือเอกสารต่างๆ ในที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านโคพอสมควร

นอกจากนี้กรรมการศึกษานอกโรงเรียนหรือศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน
จังหวัดที่พิจารณาควรประกาศเกียรติคุณของผู้ที่ให้ความร่วมมือและสามารถดำเนินงาน
ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านให้ประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี โดยจัดทำแผนปลิว
ซึ่งประกอบด้วยรายละเอียดต่างๆ คือ ประวัติส่วนตัว ความร่วมมือในการดำเนินงาน
ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ความสามารถและผลงานที่ทำออกมา และส่งไปยังที่อ่าน
หนังสือประจำหมู่บ้านแหล่งอื่นๆ เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดี และมีผลทำให้บุคคลเหล่านั้นมี
กำลังใจในการทำงานต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับผู้สนใจที่จะทำการวิจัยต่อไป ผู้วิจัยขอเสนอแนะดังนี้

๑. ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบการรับทราบข่าวสารและความรู้ของ
ผู้ใช้และผู้ไม่ใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านในภูมิภาคอื่นๆ ของประเทศ เพื่อนำผลที่
ได้มาเป็นข้อสนับสนุนในการของบประมาณเพื่อจัดบริการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน
เพิ่มเติม และทำให้ตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน
รวมทั้งช่วยประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมาใช้บริการมากขึ้น มีผลให้ประชาชนมีความรู้
มากขึ้น หรือข้อมูลที่ได้อาจจะนำมาใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงบริการที่อ่านหนังสือ
ประจำหมู่บ้านให้ดีกว่าปัจจุบัน

๒. ควรจะทำการศึกษาเปรียบเทียบว่าผู้ใช้และผู้ไม่ใช้ที่อ่านหนังสือ
ประจำหมู่บ้านมีนิสัยรักการอ่านแตกต่างกันหรือไม่ ซึ่งผลที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อกรรมการ
ศึกษานอกโรงเรียนเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้ทราบว่ากรจัดการดำเนินงานที่อ่านหนังสือประจำ
หมู่บ้านนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงไร เพื่อจะได้หาทางปรับปรุง
ส่งเสริมหรือสนับสนุนให้ดีขึ้น